

3. Építő- és építőanyagipari nyersanyagkutatás feladatainak kölcsönös megoldása.

4. Az ország felszínmozgásos területeinek feltérképezése, e területek egyenkénti értékelése, a helyreállítással kapcsolatos felmérések elvégzése és a megelőzésre vonatkozó javaslatok kidolgozása.

5. Nevezéktani, ábrázolástechnikai kérdésekben jelentkező különbségek áthidalása.

A két intézmény a megállapodás értelmében biztosítja adatairaik kölcsönös használatát, továbbá kiadványaikról ill. elkészített anyagaikról egymás részére tájékoztatást nyújt és azokat betekintésre átadja.

DR. SZILÁRD JENŐ

Az ausztráliai Nullarbor Plain tanulmányozása. Ausztráliai tartózkodásom időbelileg két egymástól elkülönült szakaszra oszlik. Az első látogatásra a Papua—New Guinea-i tanulmányok befejezése után került sor, a második utazás pedig majd a csendes-óceáni szigetek bejárása után következik.

Különböző egyéb tanulmányaim sorából kiemelkedő az Ausztrália D-i részén található, a világ egyik legnagyobb mészkőtáblájának, a Nullarbor Plain-nek (kb. 190 000 km²) a tanulmányozása.

A Nullarbor Plain 100—200 m tszf-i magasságú, s csaknem teljesen vízszintes fekvésű eocén-miocén korú mészkőből felépített irdatlan mészkőtábla, amely a tenger felé függőleges abráziós fallal törik le. Az éves csapadékatlag 100—250 mm, ami csak igen szegényes szárazságtűrő növényzet esetenkénti újjászületését biztosítja. A csapadékszegénység következtében a karsztosodási folyamat igen lassú. A jellemző felszíni formák a mindössze néhány m mélységű, de olykor több száz m átmérőjű depressziók, továbbá ugyancsak lapos szárazvölgyek fejletlen víznyelőkkel, valamint mély szakadékdolinák. Sokkal fejlettebbek a felszín alatti képződmények, a barlangok; a nagyobbak szelvényei a Baradlánkéval veteksznek. Az ausztráliai barlangkutatók a nullarbori barlangokat három csoportba sorolják: zsombolyok, alacsony és mély fekvésű horizontális barlangok. Sajátos nullarbori képződmények az ún. „blowhole”-ok („széllukak”), amelyek 30—120 cm átmérőjű kerek nyílások a mezítelen mészkővön. A lyukakból motorzúgásszerű robajjal olykor oly erős hideg légáramlás tör elő, hogy a lyuk fölé hajló ember fejről lekapja a sapkát vagy kalapot és a magasba röpíti. Nem kétséges, hogy ezek a százával található „széllukak” hatalmas föld alatti üregekkel lehetnek összeköttetésben. A mélységbeli nagy üregek kialakulását az ausztráliai kutatók a karsztvízszint alatti (freatikus) oldással magyarázzák. Ugyancsak sajátos nullarbori felszíni képződmények az ún. „roch-hole”-ok, kőmedencék, amelyeket a vizet kereső állatok patáikkal véstek a kopár mészkőfelszínbe.

A nullarbori tereptanulmányaimat a Nyugat- és Kelet-Ausztráliát összekötő Eyre-műút mellékre, Eucla és Koonalda vidékére összpontosítottam. A terepbejárásokhoz sok segítséget, útbaigazítást nyújtott C. GURNEY, a Koonalda-farm tulajdonosa, valamint H. W. WHEELER farmerkedő tanár, a Nullarbor Plain karsztjelenségeinek lelkes kutatója. Egyszemélyes expedíció keretében leereszkedtem a beszakadás útján feltárt Koonalda-barlangba, amelynek egyik ágában hazánkfia, DR. GALLUS SÁNDOR archeológus folytat ásatásokat. GALLUS SÁNDOR munkássága nyomán kerültek elő a barlang róla elnevezett ágában az ausztráliai népek legősibb, mintegy 20 000 év előtti kultúrájának maradványai. A barlang egyik nehezen megközelíthető folyosójában a feltételezések szerint ugyanezen időből származó sziklakarcolatokat találtak, amelyeket a homo sapiens talán legelső művészeti megnyilatkozásának tartanak.

Nullarbori tanulmányaimat nagyon megnehezítette a rendkívüli hőség (45°C árnyékban) és az ivóvíz hiánya (a barlangok mélyén csak ihatatlan sós víz található). A rendkívüli szárazság miatt elpusztult a koonaldai gazdaság állatállománya: a karsztpatát felszínét az éhen és szomjan vesztett juhok ezreinek mumifikálódott tetemei borították. A Nullarbor Plainen több ausztráliai utazó is életét vesztette, akiknek elromlott a gépkocsijuk és nem rendelkeztek elég tartalékvíz-készlettel.

A fásasztó Nullarbor-expedíció után a Flinders-hegységen átkelve visszatértem Adelaide-be, majd onnan Sydneybe, 1972. december 23-án pedig átmenetileg búcsút mondtam Ausztráliának és repülőgépen Új-Zéland fővárosába, Wellingtonba utaztam.

Wellington, 1972. december 25.

DR. BALÁZS DÉNES